

Szerkesztő: Szemerényi Ágnes

Szerkesztőségi cím: 1250 Budapest, Országház u. 30.

Szerkesztőségi titkár: Kara Tiborné

Kiadja: a Magyar Néprajzi Társaság

Kézirat gyanánt

TUDOMÁNYOS TANÁCSKOZÁSOK

Art, Artisan and Societies, Leicester, 1975. január 4—6.

Az angliai Leicesterben 1975. január 4. és 6. között szimpóziumot rendeztek — **Megaw**, V. J. A. professzor irányításával — „Art, Artisan and Societies” címmel. A világ minden részéből érkeztek kutatók — New Zealandtól Alaszkaig — és előadásaik a legváltozatosabb témákat érintették. Foglalkoztak a dolgozatok óceániai primitív művészettel éppen úgy, mint mai európai paraszttársadalmak népművészetével, vagy paleolit kőpattintási technikával, a mai eszkimó csontfaragókkal, a perzopoliszi kőfaragó-stílussal, vagy éppen művészetelméleti kérdésekkel.

A mintegy félszáz előadás — melynek nagy részét előre sokszorosították és szétküldték a résztvevőknek — pontosan 15 percig tartó ismertetés után mindig termékeny vita következett. Esténként néprajzi filmeket vetítettek.

A magyarországi sírjelek motívum- és formavilágát „Stílus és jelentés a magyar népművészetben” címmel **Hoppál** Mihály mutatta be — képmagnó felvétellel illusztrálva angol nyelvű előadását. Ezen kívül még két olyan előadás volt, amely a szemiotikai megközelítést alkalmazta.

A szimpózium anyaga nyomdában van — előreláthatólag 1976 elején jelenik meg.

Hoppál Mihály

Volkkultur in der Zeit des deutschen Bauernkrieges Bad Frankenhausen, 1975. április 15—17.

A Német Demokratikus Köztársaság Központi történeti Intézetének Művelődéstörténeti-Néprajzi Kutató Csoportja 1975. április 15—17. között tudományos ülést rendezett Volkkultur in der Zeit des deutschen Bauernkrieges címmel. A középkori várostörténeti hagyományokban, bányász emlékanyagban is gazdag városban, ahol 1525-ben a Schlachtbergen vívott csata után elfogták Thomas Münzer reformátort, az NDK-beli etnográfusokon, folkloristákon kívül levéltári szakemberek, muzeológusok, irodalomtörténészek, zenetörténészek, művelődéstörténészek gyűltek össze. A rendező szervek meghívták a szocialista országok kutatóit is. Bulgária,

Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország és hazánk kutatói egy-egy referátummal vettek részt. Az egykorú magyarországi kérdéseket *Einige gesellschaftsgeschichtlichen und ethnographischen Probleme des ungarischen Bauernkrieges von 1514* című referátumban **Filep Antal** foglalta össze. A résztvevőket április 16-án Mühlhausen városába — ahol Thomas Münzer lelkészkedett —, illetve Stollberg városába — Münzer születési helyére — vitték el kirándulni. Az útvonal érintette a kyfhäuseri emlékművet, ahol a környék történeti folklór hagyományait ismertették.

Filep Antal

**Interdiszciplináris konferencia a hiedelemrendszerekről,
Visegrád 1975. április 28—30.**

1975. április 28—30-án a Tömegkommunikációs Kutatóközpont és az MTA Néprajzi Kutató Csoport közös konferenciát rendezett Visegrádon, amelynek témáját „A hiedelmek természete, szerveződése és szerepe a mindennapi tudatban” címen jelölték meg a szervezők.

A háromnapos konferencia során filozófusok, nyelvészek, pszichológusok, irodalomtörténészek és nem utolsósorban szociológusok és néprajzkutatók fejtették ki elképzeléseiket a hiedelmekről. Mint a dolgozatokból kiderült, a **hiedelem** fogalma nem azonos természetű kihívást jelentett a különböző tudományok képviselői számára és ennek megfelelően különféle szaktudományos alkalmazásaira hallhattunk példákat. Legtöbbször abban az értelemben fogták fel és használták, ahogyan például **Hajnal Albert** és **Hoppál Mihály** definiálta (előadásuk címe: *Hiedelem — rendszer — modell*): „A hiedelem olyan tudatbeli kép önmagunkról, a világról, amelyet igaznak tartunk, noha nem igazoltunk, s mégis eszerint választjuk cselekedeteink eredményét és módját”. Azaz minden hiedelem, ami nem igazolt képzet. Minthogy képzeleteink valós vagy nem valós voltánál igazolására különböző eljárások vannak, sőt az igazolhatóság mértéke is változhat, azért mindenképpen indokolt az az igény, amit néhány filozófus (**Agh Attila**, **Görgényi Ferenc**) hangoztatott és a konferenciát lezáró felszólalások (**Szabolcsi Miklósé**, **Vitányi Iváné**) is kiemelték hogy a hiedelmeket a társadalmi tudat egészébe ágyazva és a társadalmi praxissal szoros összefüggésben kell vizsgálni, és ennek megfelelő kutatási ajánlásokra is sor került.

Ami a néprajzkutatókat illeti, ők tulajdonképpen előnyös helyzetben vettek részt az üléseken, hiszen tudományukban régóta kidolgozott kategóriáról vitatkoztak mások — amint a néprajzi szekció ülésén elnöklő **Dömötör Tekla** is hangsúlyozta. A néprajzi szekció előadásai (**Dömötör**

Tekla: Hiedelem, monda és rítus; **Gunda Béla**: A televízió a magyar folklórban; **Istvánovits Márton**: Ibero Caucásica — mítosz és eposz; **Kunt Ernő**: Hiedelemrendszer és társadalmi parancs; **Pisztora Ferenc—Kunt Ernő**: Babonás hiedelmekkel kapcsolatos befolyásoltatásos téves eszmék a monarchia korabeli Magyarországon; **Pócs Éva**: A hiedelmek és a köznapi tudat összefüggései; (valóban tükrözték is a hiedelem fogalom használatának egyneműségét a néprajzban.) Néprajzkutatók előadásait megvitatták más szekciókban is, így **Voigt Vilmosét** (Miért hiszünk a hiedelmekben?), aki a hiedelmek szerkezeti felépítését tárta fel, a filozófiai szekcióban, **Katona Imréét** (Parasztágunk történelemszemlélete) és **Kósa Lászlóét** (A magyar parasztság történeti tudatának típusai) a történeti szekcióban.

Konferenciákon a szervezés általában ritkán dicsérhető. Ezt a konferenciát azonban valóban példásan szervezték meg, ami főként **Frank Tibor** és **Hoppál Mihály** érdeme. Nemcsak maga a konferencia zajlott le zökkenőmentesen, hanem a résztvevőknek módjában állt a konferenciát megelőzően az ott vitára bocsátott előadásokat és sok, részben fordított tanulmányt elolvasni, a konferenciára valóban felkészülni. Ilyen előkészítés után három napot az olykor előítéletektől sem mentes vitáknak lehetett szentelni, amelyek a helyszín szerencsés megválasztása következtében az éjszakába nyúlhattak és több eljövendő konferencia szervezéséhez adtak ötletet.

Sárkány Mihály

A bolgár etnográfusok II. Nemzeti Néprajzi Konferenciája, Haszkovo, 1975. május 7—13.

1975. május 7—13. között került megrendezésre a bolgárok II. Nemzeti Néprajzi Konferenciája Haszkovóban. A rendezvény szervezésében a Bolgár Tudományos Akadémia Néprajzi Intézetén és Múzeumán kívül részt vettek az Akadémia Zenetudományi Intézete, a Kulturális Minisztérium Múzeumi és Művészeti Osztályai, a Bolgár Kommunista Párt Haszkovo megyei Pártbizottsága, Haszkovo Megyei- és Városi Művelődési Osztályai.

A konferencián a több mint száz hazai szakemberen kívül a szocialista országok meghívott képviselői is részt vettek. A konferencia programja három témát ölelt fel:

- 1) az Ethnologia Slavica nemzetközi szerkesztőség kollégiumának ülése;
- 2) nemzetközi szimpózium a „Tradíció és innováció”-ról;
- 3) a néprajzi tárgyak és kulturális értékek feltárásának és megőrzésének jelenkori problémái.

1) Az *Ethnologia Slavica* zártkörű szerkesztőségi ülésén **Podolák, J.** főszerkesztő számolt be a folyóirat szerkesztőségének eddigi tevékenységéről és további terveiről.

2) A nemzetközi szimpózium bevezető előadását plenáris ülés keretében **Tumangelov, B.** tartotta „A tradíció és innováció néprajzi értelmezése” címen. Ezt követték a külföldi résztvevők referátumai: **Bondarcsik, V.** (Szovjetunió, Minszk): „Az életmód szocialista átalakulása Bjeloruszsiában a szovjethatalom alatt”. **Burszta, J.** (Lengyelország, Poznan): „Tradíció és innováció Nyugat-Lengyelország újra betelepült helységeiben”. **Robek, A.** (Csehszlovákia, Prága): „Néphagyomány és a mai cseh kultúra”. **Blachovics, P.** (Jugoszlávia, Belgrád): „Régi és új hagyományok Szerbia népeinél”, **Jaworska, B.** (Lengyelország, Lódz): „Újítások és hagyományok a lengyel népi kultúrában”, **Pavkovics, N.** (Jugoszlávia, Belgrád): „A szokásjog és néhány mai törvény”, **Bajraktarovics, M.** (Jugoszlávia, Belgrád): „A kultúra változása a mai jugoszláv faluban, ’ **Vincze I.** (Magyarország, Budapest): „Eszköz- és technológia-változások Kelet-Európa történeti borkultúrájában és ezek etnológiai tanulságai”. A szimpózium további munkáját két (anyag-, szellemi kultúra) szekcióban folytatta, **Veleva, M.** illetve **Gencsev, St.** összefoglaló referátumaihoz kapcsolódva.

3) A tulajdonképpeni nemzeti konferencia főreferátumát **Hadzsiniikov, V.** tartotta „A néprajzi terepmunka problémái és feladatai” címen, amit a bolgár kollégák beszámoló és értékelő előadásai követtek.

A tapasztalatok cseréjére jó alkalmat nyújtó találkozó kitűnő rendezésben és légkörben zajlott le. A konferencia vendégeinek a szorosán vett tudományos programon kívül alkalmuk volt részt venni május 9-én a II. világháború befejezésének és a felszabadulás 30. évfordulójának alkalmából „A szép Thrákia énekel és táncol” címen megrendezett színes folklór fesztiválon, ahol a gazdag és sokszínű bolgár ének és tánc, szokás és viselet bemutatóiban, együttesek vetélkedőjében gyönyörködhetek. Egy másik alkalommal, kirándulás során ismerkedhetek meg a résztvevők a Szvilengrad közeli Mezek i.e. IV. századból származó műkénei típusú monumentális thrák temetkezési emlékkel.

Vincze István

**Kriza János és a kortársi eszmeáramlatok
Budapest, 1975. május 12—14.**

1875-ben, Kolozsvárott hunyt el **Kriza János**, a 19. századi népköltészet gyűjtés kimagasló egyénisége, erdélyi unitárius püspök, költő és táj-

nyelv kutató. Az „egyszerűségben tündöklő férfi” halálának 100. évfordulója alkalmából 3 napos folklór szimpóziumot szervezett a Néprajzi Kutató Csoport és a Magyar Néprajzi Társaság „Kriza János és a kortársi eszméáramlatok” címmel.

Az ülészak munkájából a néprajzkutatókon kívül irodalomtörténészek és népzene-kutatók, és más, rokon társadalomtudományok képviselői is részt vettek.

A tudományos tanácskozás 3 napján 23 előadás hangzott el az alábbiak szerint:

Megnyitót mondott: **Ortutay Gyula**

Filep Antal: Kriza János és az erdélyi unitáriusok

Kiss József: Új stílusú népballada és Petőfi betyárversei

Erdélyi Ilona: Az észak-európai népek balladaköltészetének jelentkezése hazánkban

Andrásfalvy Bertalan: A hallgatóság nélküli népköltészet

Kovács Ágnes: Kriza János székely népmeséi

Tátrai Zsuzsanna: A szokásköltészet Kriza János gyűjtésében

Kovács Lajos: Kriza János társadalmi tevékenysége

Voigt Vilmos: Kriza János és a magyar népmesekutatás

Németh G. Béla: Arany és a „Vadrózsza-pör”

Katona Imre: Az áldás és átok formulák a „Vadrózsák”-ban

Lengyel Dénes: A szellemi és tárgyi néprajz funkciója Jókai szépirodalmi műveiben

Sándor István: Jókai, az etnográfus

Borsai Ilona: A palóc zenei élet és énekes költészet kultúrájának kezdetei

Pócs Éva: Ipolyi és a Magyar Mythológia

Istvánovits Márton: A kelet-európai folklorisztika történeti kérdései a 19. sz.-ban

Kósa László: Nemzetiségek népköltészete magyarul (1850—1880)

Kiss Mária: A szokásgyűjtő V. St. Karadžić

Domokos Pál Péter: Petrás Incze János a folklorista

Erdélyi Zsuzsanna: Nemzetközi kapcsolatok az apokrif imaanyagban

Olosz Katalin: A Kemény Zsigmond Társaság folklorisztikai tevékenysége

Zsigmond Gábor: A Vadrózsák és a magyar folklorisztika új iskolája

Krizsa Ildikó: A székely népballadák a magyar balladaköltészet egészében.

A vitában az egyre táguló koncentrikus körök egyik középponti alakjaként láttatták Kriza Jánost és értékelték életművét és korát.

Különös figyelmet keltettek azok a tudománytörténeti előadások, amelyek olyan eddig nem, vagy kevéssé vizsgált kérdésekkel foglalkoztak, mint az erdélyi unitárius egyház története, tevékenységének hatása a népi kultúrára; vagy a reformkori magyar népmesekutatás és Kriza ilyen irányú gyűjtői munkájának összefüggései.

Igen tanulságosak voltak azok a beszámolók is, amelyek Kriza korának tudományosságát, a 19. század közepének szellemiségét mutatták be. Megismerhettük Arany János népköltészetéről vallott felfogását és annak az európai szellemtudományokból táplálkozó gyökereit, a Vadrózsa-pörben elfoglalt sajátos álláspontját. Ízelítőt kaptunk a múlt század 50—80-as éveinek szellemi légköréből, amelyben Jókai Mór, Arany János, Erdélyi János, Gyulai Pál és Greguss Ágost ösztönzésére a szomszédos népek népköltészetének magyar fordításai megszülettek. Néhány előadó stilisztikai, poétikai, ill. adatfeltáró filológiai munkájának ismertetésével járult hozzá a konferencia sikeréhez. Több előadás foglalkozott a kelet-európai népköltészet problémáival. Előadás hangzott el az orosz forradalmi demokraták progresszív irodalom-esztétikai tevékenységéről, és Vuk St. Karadžić nagyhatású délszláv népköltészeti gyűjtéseiről. Egy érdekes beszámoló foglalkozott az erdélyi Kemény Zsigmond Társaság folklorisztikai munkájával.

A tudománytörténeti szimpózium jelentőségét elsősorban abban látjuk, hogy a szakkutatók itt olyan kérdéseket vetettek fel, amelyek kidolgozása nyagy nyeresége lesz a hazai folklorisztika-történetnek, és biztos alapokat teremt egy diakron szemléletű összefoglalás, az Új Magyarország Néprajza folklór fejezetei számára.

A tudományos ülészak gondos megrendezéséért **Kriza Ildikó**t illeti dicséret.

Küllős Imola

Tudományos Tanácskozás, Szekszárd, 1975. május 14.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság Tolna megye vezető szerveivel együttműködve tudományos tanácskozást hívott össze május 14-én Szekszárdon, abból az alkalomból, hogy az ország toponymiai anyagának számbavétele során Tolna megye földrajzi neveinek gyűjtése befejeződött, s elkészült az azokat közzetevő tudományos kiadvány. A **Harmatta János** akadémikus elnöklete alatt lefolyt tanácskozáson felszólalt az MSZMP Központi Bizottság Tudományos-Kulturális osztályának kiküldötte, a Ha-

zafias Népfrent Országos Tanácsának képviselője, a Tolna Megyei Tanács elnöke. A munkálatok általános nyelvtudományi értékeit **Bárczi Géza** akadémikus méltatta, az MTA Nyelvtudományi Intézete részéről **Hajdú Péter** szólalt fel. **Kálmán Béla** a kettős névadás kérdésköréről, **Balassa Iván** a helynévanyag elemzésének néprajzi tanulságairól tartott előadást. A tudományos tanácskozást a gemenci erdő környékére tett hajókirándulás, illetve irodalmi, zenei műsor egészítette ki.

Filep Antal

**A Bécsi Társadalomkutatási Központ Konferenciája Bolognában
1975. május 12—16.**

A Bécsi Társadalomkutatási Központ (Centre Europeen de Coordination de Recherche et de Documentation en Sciences Sociales) „A falusi közösségek jövője az iparosított társadalmakban” kutatási programjának évi szokásos konferenciáját a Bolognai Egyetem Szociológiai Tanszéke rendezte. A konferencián **Sárkány Mihály**, az MTA Néprajzi Kutató Csoport munkatársa vett részt. — Míg az 1971-ben kezdődött program korábbi konferenciáin az eddig felgyűjtött anyagokat és a különböző publikációkban fellelhető elképzeléseket vették számba, addig ezt a konferenciát a jövő megközelítése különböző útjainak szentelték. A közreadott előadások három kutatási irányt képviseltek.

a) Agrárszakemberektől és a faluval foglalkozó szervezetek vezetőitől gyűjtött elképzelések a falu jövőjére vonatkozóan. Mind nemzeti, mind nemzetközi keretben végzett felmérésről láthattunk példát.

b) Egy összefüggésrendnek (fogalmi keretnek) a felvázolása, amelyben a falusi közösségek jövőjéről való gondolkodás elképzelhető, figyelembe véve a variációk széles skáláját.

c) A közeljövő mezőgazdaságát és falusi közösségeit várhatóan alakító gazdasági-társadalmi tendenciák és megfontolások felvázolása.

A kutatási program előreláthatólag jövőre fejeződik be.

Sárkány Mihály

**Néprajz szakos egyetemisták találkozója
Poznan, 1974. december 9—12.**

1974. december 9—12. között a poznani Mickiewicz Egyetem Néprajzi Tanszéke Diákkörének meghívása alapján **Széman Zsuzsa** és **Niedermül-**

ler Péter, a debreceni KLTE Néprajzi Tanszékének hallgatói részt vettek a „Népi kultúra — nemzeti kultúra” címmel megrendezett tanácskozáson. A találkozón, amelyet a lengyel egyetemisták szerveztek, a pozsonyi Komensky Egyetem Néprajzi Tanszékének hallgatói, illetve a rendező lengyel egyetemi hallgatók tartottak előadásokat. Magyar részről **Niedermüller Péter** tartott rövid beszámolót. A megbeszélések középpontjában a jelenkori néprajzi kutatás problémái és feladatai álltak. A találkozó utolsó napján **Burszta J.** professzor tartott előadást, amelyben röviden összefoglalta napjaink néprajzi kutatása előtt álló feladatokat. A tanácskozás utolsó napján a résztvevők megtekintették az Oskar Kolberg műveit sajtó alá rendező szerkesztőséget, megismerkedtek az ott folyó munkával.

Niedermüller Péter

Nemzetközi Néprajzi Nemzetiségkutató Konferencia Békéscsaba, 1975. október 28—31.

A Magyar Néprajzi Társaság, a Békés Megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya, a Békéscsaba Városi Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya, a magyarországi nemzetiségi demokratikus szövetségei, a TIT Békés megyei Szervezete és a Békés Megyei Múzeumi Szervezet

1975. október 28—31-én Békéscsabán

Nemzetközi Néprajzi Nemzetiségkutató Konferenciát rendez.

A konferencia célja: a nemzetiségek néprajzi kutatása és elvi gyakorlati kérdései.

Az előadók számára az ajánlott témakörök a következők:

1. Interetnikus kutatások a nemzetiségek körében. A nyelvcsere és a két-nyelvűség kérdései.
2. A nemzetiségek, mint a kulturális archaizmusok őrzői.
3. Egy nemzetiség néprajzi kutatásának története. Egy nemzetiség néprajzi vizsgálatának mai helyzete, eredményeinek összegezése.
4. A népi kultúra szerepe és hasznosítása a nemzetiségek művelődési életében.

Az előadások időtartama 15—20 perc.

A konferencia ajánlott tárgyalási nyelve a német, az orosz és a magyar.

Természetesen, minden résztvevő használhatja az előadás tartásában is anyanyelvét. — A konferencia végleges és részletes programját a részvételi tudnivalókkal együtt a konferenciára jelentkezetteknek a szervező bizottság időben megküldi.

Tudományos tanácskozás

Az ELTE Folklór Tanszéke 1975. november 10-én (hétfőn) és 11-én (kedden) jubileumi tudományos ülészakot tart

az összehasonlító műfajelmélet

köréből. Az egyes Európán kívüli és európai etnológiai és folklór műfajok közül az előadók egyet-egyet elemeznek a következő szempontok szerint (kérjük az előadások szerkezeti felépítésében is az alábbi szempontokat figyelembe venni):

1. a műfaj neve a nemzetközi folklorisztikában, etnológiában, műfajelméletben és ennek értelmezése
2. a műfaj helyi (népnyelvi) elnevezése és ennek értelmezése
3. a műfaj közvetlen társadalmi szerepe, funkciója (kontextuális vizsgálat)
4. a műfaj szerkezete (kontextuális vizsgálat)
5. a műfaj poétikai és stilisztikai jellemzői
6. a műfaj kapcsolata a műnemekkel és a műfajok rendszerével (geneológiai vizsgálat)
7. a műfaj hagyományozása és történeti rétegei
8. általános műfajelméleti tanulságok

Az ülészak előzetes programja a következő:

I. nap (november 10. hétfő)

de. 9h megnyitó: Az általános műfajelmélet kérdései

de. 11h A hősepikai műfajok

du. 15h Prózaepikai műfajok

II. nap (november 11. kedd)

de. 9h Lírai és drámai műfajok

du. 15h Az összehasonlító és művészetközi műfajelmélet

du. 17h Az ülészak vége, összefoglalás

Kérjük, az ülészakkal kapcsolatos kérdéseivel, javaslataival forduljon közvetlenül az ELTE Folklór Tanszékéhez. Szeptember végén a tudományos ülészakra jelentkezőknek elküldjük a végleges programot.

Voigt Vilmos

TUDOMÁNYOS KIADVÁNYOK

Új könyvek:

- Berényi** Andrásné: Nagy Rozália a nevem. Bp. 1975. Gondolat Kiadó, 480. l. 31,— Ft.
- Boas**, Franz: Népek, nyelvek, kultúrák. Válogatta és szerkesztette **Boglár** Lajos. Bp. 1975. Gondolat Kiadó.
- Gulyás** Éva—**Szabó** László: Túl a Tiszán a szendrei határban. (Népballadák és históriás énekek Szolnok megyéből). Szolnok, 1975. 159. l.
- Hoffmann** Tamás: Néprajz és feudalizmus. Tanulmányok. Bp. 1975. Gondolat Kiadó, 394 l.
- Kósa** László—**Filep** Antal: A magyar nép táji-történeti tagolódása. — Néprajzi Tanulmányok. Bp. 1975. Akadémiai Kiadó, 230 l. 23,— Ft.
- Lizanec**, P. M.—**Vaszócsik**, V. J.: A Kárpátontúli magyar lakosság népballadáit. (Segédkönyv). Uzshorod, 1974. 119. l.
- Népi Kultúra** — **Népi Társadalom**. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának Évkönyve 8. Főszerkesztő: Ortutay Gyula. Bp. 1975. Akadémiai Kiadó, 375. l. 73,— Ft.
- Pais** Dezső: A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből. Sajtó alá rendezte **Kázmér** Miklós. Bp. 1975. Akadémiai Kiadó, kb. 290 l. kb. 58,— Ft.
- Propp**, **Vlagyimir Jakovlevics**: A mese morfológiája. Bp. 1975. Gondolat kiadó 280 l. 21,— Ft.
- Schreiber** Sándor: Folklor és tárgytörténet I—II. Bp. 1974. A Magyar Izraeliták Országos Képviseletének kiadása. 190,—Ft
- Taktaszadai Mondák**. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény 17. Gyűjtötte és a bevezetést írta **Bálint** Sándor. Bp. 1975. Akadémiai Kiodó. kb. 670 l. kb. 90,— Ft.
- Taktaszadai Mondák**. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény 18. Gyűjtötte és a bevezetést írta **Szabó** Lajos. Bp. 1975, Akadémiai Kiadó, kb. 480. l. kb. 65,— Ft.
- Tombác** János meséi. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény 17. Gyűjtötte és a bevezetést írta **Bálint** Sándor. Bp. 197. Akadémiai Kiadó, kb. 670. l. kb. 90,— Ft.

(A fenti kiadványokból néhány lapzártáig még nem jelent meg, ezért csak a könyvtájékoztatók előzetes jelzésére hagyatkozhattunk.)

Az István király Múzeum (Székesfehérvár) Közleményei

Az 1955. óta megjelenő sorozatból a következő néprajzi kiadványok kaphatók:

Évkönyvek:

Székesfehérvári Szemle 1955

Alba Regia I—XIII. 1960—1972. Az István király Múzeum évkönyve, amelyben a néprajzi tanulmányokon kívül régészeti és helytörténeti anyagot is publikálnak.

Tanulmányok:

Solymos Ede: Rekesztő halászat a Velencei tavon. (1958).

Farkas Gábor: Seregélyes parasztsága a XVIII. században (1959).

Lencsés Ferenc—Farkas Gábor—Pesovár Ferenc—Sziklai Artúr: Tanulmányok Kisláng múltjából és jelenéből. (1964)

Katalógusok:

Szabó Júlia: Magyar naiv művészek (1967)

Hofer Tamás: Festett táblák 1526—1825. A magyar népművészet évszázadai I. 1969.

Varga Zsuzsa: Képek és szobrok. A MNÉ. II. (1970).

Flórián Mária: Népi építkezés. A MNÉ. III. (1972).

Boglár Lajos: Amazonasi indiánok (1971)

A sukorói Néprajzi Ház (1975)

A kiadványokat Fejér megye múzeumaiban árusítják. Postán az István király Múzeumban rendelhető meg (8000 Székesfehérvár, Gagarin tér 3.)

Lukács László

Pest megyei Múzeumok Igazgatóságának Kiadványai

A Pest megyei Múzeumok Igazgatóságánál megjelent és még jelenleg is kapható helytörténeti és néprajzi érdekességű munkák a Ceglédi füzetek c. sorozatban:

Nagy Dezső: Ceglédi földmunkás-mozgalom	3,— Ft
Ikvai Nándor—Kürti Béla: Az ötvenéves ceglédi múzeum	8,— Ft
Ikvai Nándor: Ceglédi évszázadok	5,— Ft

Előkészületben:

Balogh Sándor: Az abonyi ref. templom kazettás mennyezete

A Pest megyei Múzeumi Füzetek sorozatban:

Kis Ákos: Tinnye, Uny és Jászfalu közbirtokosságának története a XVIII. században	14,— Ft
Schram Ferenc: Turai népszokások	14,— Ft
Molnár Lajos—Molnár Lajosné: Nagytarcsa története és néprajza	14,— Ft

Az aszódi múzeumi füzetek eddig megjelent számai s a Studia Comitatusia kötetek mind tartalmazzák néprajzi tárgyú közleményeket.

Arató Mátyás: Galga-völgy dűlőneveiről

Tóth János: Galga leírása 1868.

(Aszódi füzetek 1.)

2,— Ft

U. Varga Mariann: Turai fehérhímezsről

Asztalos István: Hévízgyörki templom

(Aszódi füzetek 2.)

3,— Ft

Asztalos István: Vezető az aszódi Petőfi Múzeum kiállításaihoz

(Aszódi füzetek 6.)

4,— Ft

Cz. Wilhelmb Gizella: Ráckeve látképe és Csepel-sziget térképe a XVII. sz. végéről

Ikvai Sándor: A ceglédi vaseszköz-lelet

O. Deisinger Margit: Budapest környékén élő délszlávok karácsonyi szokásai

I. Sándor Ildikó: Népi kéziratok könyv 1847-ből

Sz. Bányai Irén: Braun Soma Cegléden

Szilágyi Miklós: A kismúzeumok története és perspektívája. (Studia Comitatusia 1.) 1972.

Ára: 56,— Ft

Balogh Sándor: Egy abonyi köznemes gazdálkodása a reformkorban
Sz. Bányai Irén: A parasztirattárak jelentősége az újkortörténeti muzeológiában

Szilágyi Miklós: Halászat a Cegléd környéki kisvizeken

Ikvai Nándor: Pest megyei adatok a tövisborona használatához és készítéséhez.

Novák László: Halottkultusz és fejfatípusok Albertirsán

I. Sándor Ildikó: A dunabogdányi kőbányászat és kőfaragás néprajzi vonatkozásai

Jakus Lajos: Petőfi édesanyja családjának társadalmi és gazdasági alakulása (Studia Comitatus 2. kötet, 1973.) Ára: 64,— Ft

A Studia Comitatus 3. kötete néprajzi vonatkozású cikkei:

Dóka Klára: A szentendrei kézműiparosok; **Vass Előd:** Vác 1560. évi török deftere; **Paksa Katalin:** Alsónémedi zenei élete; **Újváriné Kerékgyártó Adrienne:** Alsónémedi viselete; **Novák László:** Albertirsa szőlőgazdasága és telekrendszere. 1975-ben jelenik meg az évkönyv (Studia Comitatus) 4. kötete is.

Szabó Sándor

Somogy megyei Múzeumok kiadványai

A Somogy megyei Múzeumok Közleményei II. kötetében (1975-ben) a következő néprajzi témájú dolgozatok jelennek meg: **Együd Árpád:** Somogy megyei regölési szokások; **Knézy Judit:** A táplálkozás szokásai és rendszere Gige, Csököly, Rinyakovácsi és Kisbajom belsősomogyi községekben; **Újváriné Kerékgyártó Adrienne — Knézy Judit:** A Buzsák környéki színes paraszti hímzés kialakulásának kérdéséhez; **Lantosné Imre Mária:** Varga János kadarkúti faragópásztor; **Sáfrány Zsuzsa:** A Rippl-Rónai Múzeum faragott gyufatartói.

Somogy Néprajza c. sorozatban a közeljövőben jelenik meg **Együd Árpád:** Somogyi Népköltészet c. 14 íves munkája, amely a szerző több évtizedes néprajzi gyűjtéséből ad tartalmas válogatást. A kötetet a Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága adja ki.

Knézy Judit

Az ELTE Folklór Tanszékének jegyzetei és tankönyvei

Mint ismeretes, a budapesti egyetemen 1932 óta folyik rendszeres néprajzi képzés, a jelenlegi kéttanszékes (külön tárgyi néprajzi és folklór tanszék) rendszer 1950/51-ben alakult ki. Ennél korábban nem voltak egyetemi tankönyvek vagy jegyzetek használatban. Ez időtől kezdve a folklór tanszék feladata volt folklórisztikai jegyzetek elkészítése. Mivel ezek meglehetősen nehezen hozzáférhető, sokszorosított kiadványok, érhető módon elkerülték egyetemen kívüli szakemberek figyelmét. **Sándor István** 1945—54 közötti néprajzi bibliográfiája (a 381—383. lapokon) felsorolja ugyan ezeket, az 1955—60 közötti éveket tárgyaló kötet azonban már nem emlékezik meg róluk. Az egyes jegyzetek évenként jelentek meg, több utánnymásban.

Ortutay Gyula: Népköltészet. Budapest, 1950. 48 lap. (sokszorosított jegyzet)

Ortutay Gyula: Magyar folklóre. Budapest, 1951. 46. lap. sokszorosított jegyzet)

Ortutay Gyula: A magyar népköltészet. (Vázlat). Budapest, 1951. 103. lap. (sokszorosított jegyzet)

Katona Imre: A magyar népköltészet. Budapest, 1952. 132 lap. (sokszorosított jegyzet)

Dégh Linda: Népköltészet. Budapest, 1953. 115 lap. (sokszorosított jegyzet)

Dégh Linda: Népköltészet. Budapest, 1960. 141 lap. sokszorosított jegyzet, utánnymás).

Dömötör Tekla—Katona Imre—Ortutay Gyula—Voigt Vilmos: a magyar népköltészet. (Második, javított és bővített kiadás) Budapest, 1969. 383 lap. (sokszorosított jegyzet)

Dömötör Tekla—Katona Imre—Ortutay Gyula—Voigt Vilmos: a magyar népköltészet. (Második, javított és bővített kiadás) Budapest, 1969. 383 lap. (sokszorosított jegyzet)

E munkákon kívül részben folklór jellegű anyagra is hivatkozik:

Sándor István: Magyar néprajztudomány. 1945—1955. Válogatott bibliográfia. (Bibliográfiák az egyetemi oktatás számára: 8. Budapest, 1956. 68 lap, sokszorosított kiadvány).

Néprajzi egyetemi tankönyv készítése az ELTE Néprajzi Intézetében többször is tervbe vevődött. Ebben a tárgyi néprajzi és folklór részek egymás mellett lettek volna. E tervek egyelőre nem valósultak meg.

A megjelent jegyzeteket olykor néprajzi hírek formájában tudomásul

vette a szakmai közvélemény. Az 1966-os jegyzetet Péter László az Ethnographia 78 (1967) 150—152. lapjain ismertette. Az újabb, javított kiadás nem talált ismertetőre. A jelenlegi néprajzi oktatást (benne a folklór oktatást) bemutató tájékoztatót a **Néprajzi Hírek** 2 (1973) 134. lapján ismertették.

Mivel mindezideig nem jelent meg az egyetemes folklorisztikai jegyzet, illetve a jelenlegi népköltési jegyzetek nem tárgyalják a népzene, néptánc, népművészet, néphit kérdéseit, a soron következő feladatnak egy általános folklorisztikai bevezetés és egy teljes magyar folklórt bemutató egyetemi tankönyv előkészítése látszik. Ezek előmunkálatai már évekkal ez előtt megkezdődtek.

Voigt Vilmos

Megjelent az MTA Régészeti Intézete évkönyvének 4. és 5. kötete, melyekben tanulmányokon kívül az intézet munkatársainak annotált bibliográfiáját is közlik. Csere formájában a Régészeti Intézet könyvtára terjeszti (Bp. 1250. I. Úri u. 49.).

Megjelenés előtt áll francia nyelven, az Archaeologia Hungarica sorozatban „A honfoglaló magyarság és szomszédai” c. tanulmánykötet, amely szovjet és magyar szakemberek munkáit tartalmazza, többek között Veres P. Tibor tanulmányát a honfoglalás előzményeiről.

Erdélyi István

A Studia Ethnographica 7. füzeteként megjelent a „Szemlélet, módszer és eredmény Bátky Zsigmond, Györffy István és Viski Károly munkásságában” c. vita anyaga 84 oldalon. Ára 10,— Ft, társasági tagoknak 5,— Ft.

*

Adigi, balkarci i karacsevcı v izvestijah evropejszkih avtorov XIII—XIX. vv. Adigék, balkárok és karacsájok a 13—19. századi európai szerzők tudósításában. Nalcsik, 1974. 633. 1.

E remek forrásmunka szerkesztője Gardanov V. K., a moszkvai etnográfiai intézet Kaukázusi Osztályának vezetője. A mű címében jelzett tematika kimerítésében teljességre törekszik, s azt nagy mértékben meg is valósítja. Számos részlete oroszul először jelenik meg, más utazók leírásai már hozzáférhetelen kiadványokból kerültek újra közlésre.

Istvánovits Márton

Zemljanova L. M.: Szovremennaja amerikanszkaja folklorisztika. Teoreticeszkie napravlenija i tendencii. A modern amerikai folklorisztika. Elméleti irányok és tendenciák. Moszkva, 1975. 311. 1.

A modern amerikai (USA-beli) folklorisztikai iskolák-irányzatok kritikai bemutatása és értékelése (a történeti előzmények és az ideológiai gyökerek feltárásával) kilenc fejezetben: a második háború utáni helyzet általános képe, a pszichoanalitikai irány, az antropológiai iskola, strukturalizmus, a R. Dorson-iskola, „McLuhanizmus”, „mitoterápia és mitoplasztikai” irányzat, a progresszív folklorisztika. A kötetet összefoglalás és névmutató zárja. A szerző rendkívül alapos tájékozottságához nem férhet kétség, ítéletei alapjában helyesek, pátosza tiszteletre méltó, noha ez olykor el-elragadja s ilyenkor nem tud szabadulni vulgáris-felületes nyilatkozatoktól.

Istvánovits Márton

Zsirmunszkij V. M.: Tjurszkij geroicseszki eposz. A türk hőseposz. Leningrád, 1974. 726. 1.

A szovjet nyelv- és irodalomtudomány, filológia és folklorisztika néhány éve elhunyt kiválóságának a török népek epikus költészetére vonatkozó munkáit fogja egybe a kötet; a nemzetközi kutatásban már méltó helyüket elnyertek mellett olyanokat is, amelyek a szerző életében nem jelentek meg, tehát első publikációk. Úgy véljük, e minden néprajz- és folklórkutató számára nélkülözhetetlen kézikönyv semmiféle kommentárt sem igényel.

Istvánovits Márton

Iberiul-Kavkasiuri Enatmecnierebis Celicadeuli. Ezsegodnik iberiszko-kavkazskovo jazikoznanija. (Annual of ibero-caucasian linguistics) I. Tbiliszi, 1974. 326. 1. Kiadja a Grúz SzSzk Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete.

A kaukázusi nyelvtudomány új orgánuma, amelynek alapvető feladata a különböző városokban és országokban működő szakemberek összefogása és pontos tájékoztatása. Ennek szüksége már régen megérett, hiszen a kaukazológia a második világháború óta hatalmasan kibontakozott, azon az úton van, hogy felzárkózzék a nagy nyelvsaládokra vonatkozó kutatások méreteihez. A publikációk grúz vagy orosz nyelvűek, s valamennyihez **kimerítő** angol nyelvű rezümé csatlakozik. Az első kötet túlnyomórészen

a történeti fonetikát és fonológiát öleli fel, tartalmaz azonban olyan lingvisztikai aspektusokban kidolgozott etnológiai tanulmányt is, mint pl.: Kulajev, K.: „Az összet nyelv kaukázusi szubsztrátumáról” c. írását stb. Kelet-Európa és a Közel-Kelet minden történészének figyelmébe ajánljuk ezt az igen magas tudományos színvonalat megvalósító új kaukazológiai orgánumot.

Istvánovits Márton

Bolgárszki folklór. Godina I. Bolgár Folklór. I. évfolyam, 1. szám — Kiadja a Bolgár Tudományos Akadémia.

A Bolgár Akadémiai Folklór Intézet új folyóiratának 1. száma. Terjedelme mindössze 72 lap, annál inkább meglep belső gazdagsága és a publikációk egész Kelet-Európát átfogó horizontja. **Dinekov, P.**, az intézet igazgatója áttekintvén a bolgár folklorisztika történetét, meghirdeti a kutatások programját (sajnáljuk, hogy legalább reprezentatív bibliográfiát nem csatolt tanulmányához). A szovjet **Guszev, V.** metodológiai tanulmánya; **Angelova, R.**, az epikus próza terminológiai kérdései; **Bogdanova, L.** a szociális igazság folklór ábrázolása; **Parpulova, L.** a tündérmese poétikája; **Sztojko, Sz.**—Cvetana **Romanszka** tudományos öröksége; krónika és recenziók — íme az első kötet tartalma. Gratulálunk bolgár kollégáinknak e szép teljesítményért és nagy várakozással tekintünk új orgánumuk következő kötetei elé.

Istvánovits Márton

Szlovar literaturovedcseszkih terminov. Irodalomtudományi szótár. — Moszkva, 1974. 509. l.

Timofejev, L. I. és **Turajev, Sz. V.** ennek az irodalomelméleti terminológiai szótárnak szerkesztői, munkájukat a középiskolai tanárok számára készítették, rajtuk kívül azonban jó szívvel ajánlhatjuk minden folkloristának is, akármilyen témával foglalkozzék. A folklorisztikai szócikkek szerzői a szovjet tudományok olyan kiemelkedő kutatói, mint **Pomercseva, E. V.**, **Kravcov, N.**, **Anyikin, V. P.** és mások. A szócikkekhez gondosan válogatott bibliográfia csatlakozik; a kötet végén kitűnően használható analitikus tárgymutatót találunk.

Istvánovits Márton

Abhazszkie narodnie szkazki. Perevod sz abhazszkogo. Abház népmesék. Fordítás abházból. Moszkva, 1975. 466 l.

Az idestova félszáz kötetre rúgó „A kelet népeinek meséi és mítoszai” sorozat újabb kötete az abház mesék ismét hálára kötelezi a folkloristát. Abház mesegyűjtemény, modern tudományos elvek szerint és ilyen igényeket kielégítően — a folkloristák szélesebb táborának is hozzáférhetően — először jelenik meg. A sorozat eddigi gyűjteményeihez hasonlóan ez is kitűnő etnológiai és folklorisztikai összefoglalást, remek bibliográfiát és analitikus szüzsétipológiát (mint a kötetek többségében, itt is Levin, I. munkája) tartalmaz a közvetlen eredetiből fordított szövegek mellett. A szövegválogatás (és fordítás) munkáját az egyik legismertebb abház nyelvész, Sakryl, K. ill. folklorista, Salakaia, S. végezték — a megbízhatóság-hoz tehát kétség nem férhet; mind ezt, mind pedig az anyag valóban reprezentatív voltát saját ismereteink alapján is megerősíthetjük. Azt viszont nem hallgathatjuk el, hogy Levin, I. nagy erudícióval készített analitikus tipológiája az eredetkérdésben olykor alaptalanul kategorikus, ítéleteiben latens módon ott lappang a „kultúr-lejtő” hamis elmélete.

Istvánovits Márton

Minyenko, N. A.: Szevero-zapadnaja Szibir v XVIII-pervoj polovinye XIX v. Északnyugat-Szibéria a XVIII. században és a XIX. század első felében. Novoszibirszk, 1975. 304 old.

A könyv, amely a szerző nemrég megvédett kandidátusi disszertációjának átdolgozott változatát tartalmazza, a Nyugat-Szibériában élő ugor és szamojéd népek, valamint az orosz telepesek történeti-néprajzi vizsgálatával foglalkozik a címben megadott időhatárokon belül. A monográfia azért is jelentős, mivel főleg a helyi archívumok eddig nagyrészt még felhasználatlan anyagának feldolgozásával rajzolta meg a kutató legközelebbi nyelvrokonaink, a vogulok és osztjások, továbbá a szintén rokon nyenyec és szölküp etnikumok társadalmi struktúrájának fő tulajdonságait. Emellett anyagot találunk a hivatalos cári kormánypolitika közigazgatási hatásáról az őslakosság, valamint a jövevények kultúrájára falvakban és városokban egyaránt. A szerző arra a megállapításra jutott, hogy a Szoszva és Szigva folyók medencéjében élő s az északi nyelvjáráson beszélő vogulok néprajzi csoportja csupán néhány száz évvel ezelőtt alakult ki. Szerinte a XVIII. században nyugat felől, vagyis az Ural európai oldaláról áttelepült vogul csoportok és az itt élő őshonos osztjások etnikai keveredése alapján formálódott ki a vogulok északi etnikai csoportja, amely élesen különbözik a vogulság többi részétől. Csak náluk ta-

lálható meg az osztják eredetű por és mosz nevű duális házassági osztály-rendszer, sajátos társadalmi struktúra.

Veres Péter

Szocialnaja organizacija i kul'tura narodnov Szevera. Az északi népek társadalmi szervezete és kultúrája. Moszkva, 1974. 292 old.

SZUTA Néprajzi Intézetének **Gurvics**, Sz. I. szerkesztésében megjelentetett kötetet a nemrég elhunyt neves Szibéria-kutató **Dolgih**, B. O. (1904—1971) emlékének szentelték a tudós volt munkatársai és tanítványai. A könyv bevezetője voltaképpen a szamojéd néprajz e kiemelkedő specialistájának tudományos munkásságáról szóló részletes tanulmány.

A bevezetővel együtt 9 cikket tartalmazó mű a moszkvai és leningrádi etnológusok szibériai terepmunkálatai alkalmával összegyűjtött néprajzi anyagot közöl. Ez alól csupán **Szokolova**, Z. P. munkája kivétel, aki az obi-ugorok társadalomszervezetének problematikájáról történeti jellegű munkát ad közre. Uralisztikai témája következtében a magyar néprajzi kutatás érdeklődésére tarthat számot **Vaszilijev**, B. I.-nek az északi szamojédok etnogenezisének problémájáról írt cikke. Ugyncsak ebből a szempontból jelentős **Homics**, L. V. leningrádi kutatónőnek a nyenyeczek népi tudásvilágáról írt beszámolója. Finnugor nyelvészeink figyelmét is felkeltheti **Szimcsenkó**, J. V. által közölt anyag a nyenyeczek, enyeczek, nganaszanok és jukagirok rokonsági rendszeréről. **Gurvics**, Sz. I. a jakutok és jukagirok közös démonológiájáról értekezett a himlővel kapcsolatos hiedelmek elemzése alapján. Ezenkívül még a paleoázsiai kettek, az Amur folyó melléki népek, továbbá a Tugunszka folyó medencéjében lakó evenek néprajzából találunk egy-egy kisebb tanulmányt, **Alekszejenko**, E. A.—**Tugolukov**, V. A. és **Szmozjak**, A. V. kutatók tollából.

Veres Péter

A Néprajzi Értesítő 1975-ös számában (szerk.: Szolnok János) a következő tanulmányok jelennek meg:

K. Csilléry Klára: Egy németalföldi eredetű magyar népi bútor: a csuklós támlájú pad.

Gráfik Imre: Hajóvontatók.

Hegy Imre: A népi erdőkielés jogszokásai (1848—1945).

Kresz Mária: Nyíljegyek Nyárszón.

Gáborján Alice: A magyar szűr eredetének kérdéséhez.

Veres Péter: A gazdálkodási specializáció és a termelőerők fejlődése a magyar őstörténet folyamán.

Veres Péter

KIÁLLÍTÁSOK

A csákvári Helytörténeti Múzeum és a sukorói Néprajzi Ház kiállításai

A Dunántúl egyik jelentős céhközpontjában, Csákváron 1965-ben hozták létre a Helytörténeti Múzeumot. Első kiállítása az egykori mezőváros történeti emlékeit, anyagi kultúráját mutatta be. A múzeumban 1974 decemberében nyílt meg a helyi fazekasipar termékeiből rendezett kiállítás.

A sukorói Néprajzi Házat Fejér megye első szabadtéri néprajzi kis-múzeumát 1967-ben rendezték be. A sukorói Szilvás-sor házai szinte mind népi építészeti emlékek. Ezekben az épületekben hajdan zsellérek laktak. A Néprajzi Ház szintén tipikus zsellérház, amely a múlt század közepén épült. Az udvarról egy keskeny gádoron keresztül léphetünk be a szabadkéményes konyhába, innen az első és a hátulsó szobába. Ezekben a helyiségekben az egykori zsellérház bútorait, tüzelőberendezését, konyhai eszközeit, edényeit láthatjuk. A Néprajzi Hárról 1975-ben magyar és német nyelvű vezetőt adott ki a Fejér megyei Múzeumok Igazgatósága. (A sukorói Néprajzi Ház — Sukoró, Haus der Volkskunde).

Mindkét kiállítást **Pesovár Ferenc**, a székesfehérvári István király Múzeum osztályvezetője rendezte.

Lukács László

Mezőkövesd — Matyó Múzeum

1975 nyarán új, állandó kiállítás nyílik a mezőkövesdi Matyó Múzeumban. A város egyre növekvő idegenforgalma, és a ma már 45 ezres évi látogatószám tette szükségessé a több, mint 10 éve készített, időközben elavult kiállítás lebontását.

Az új kiállítás a **Matyó élet** címet viseli és a matyók régi életének sajátos kétarcúságát, a hétköznapi nyomorúságát és az ünnepek színpompáját, a látszatgazdagságot néhány jellegzetes képpel illusztrálja. A kiállítás bevezető része a „cifra nyomorúság” történeti-gazdasági okait mutatja be statisztikai táblázatok, térképek és fotók segítségével. Két enteriőr, a konyha-kamra, mint a hétköznapi élet színtere és a díszes berendezésű tiszta szoba a matyó ház két ellentétes funkciójú egységét érzékelteti. A

matyók ünnepeit a legszín pompásabb családi esemény, a lakodalom képviseli. A stafirunggal feltornyzott szekér a menyasszonyi ágy vitelének látványos szokását ismerteti meg a látogatóval, a lakodalmas csoport pedig jó alkalom a különböző viseletek bemutatására. A lakodalmas látványosság ellenpontja a summásélet nehéz körülményeinek bemutatása. Mivel a matyóság a magyarországi summáság igen jelentős részét adta, fontosnak tartottuk, hogy a kiállításon ezt az életformát is ábrázoljuk egy summás-szállás enteriőrjével és gazdag dokumentumanyagával.

Külön teremben látható a matyó hímzés története. A legjellegzetesebb hímzett textíliák, a lepedővégek, ingujjak, surcok díszítésének változásával követhető végig az a folyamat, ahogyan a ma közismert, színes-zsúfolt matyó hímzés kialakult.

A kiállítási tér egyik kisebb helyisége pedig a közönségszolgálati szoba funkcióját tölti be. Itt történik a belépőjegyek, kiadványok árusítása. A polcokon elhelyezett néhány fotóalbum és a matyóság fontosabb szakirodalmára pedig lehetőséget nyújt a látogatónak arra, hogy a kiállítás látnivalói mellett, a könyvekbe belelapozva, aktívabb módon is gyarapítsák a matyóságra vonatkozó ismereteiket.

Fügedi Márta

Csurgó

1975. április 8-án megnyílt a csurgói Helytörténeti Gyűjtemény néprajzi kiállítása. A gyűjtemény 1975. január 6-án került a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága kezelésébe, alapját a helyi II. számú általános iskola gyűjtése képezte. Az anyag jegyzéke elkészült mintegy 1000 db néprajzi tárggyal, 200 könyvvel, ezenkívül helytörténeti vonatkozású tárgyakkal és dokumentumokkal, a Csurgói Honismereti Szakkör néprajzi pályázati dolgozataival. A gyűjtemény muzeológusa Rozs András történész lesz.

Knézy Judit

Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum új állandó kiállításáról

Az új, állandó kiállítás „Képek a somogyi föld és a somogyi ember történetéből” címmel régészeti és néprajzi anyagot mutat be az 1974. szeptemberében elkészült forgatókönyv szerint. Több témát tartalmaz, s ezen belül a régészeti és néprajzi kérdések összefüggéseinek megmutatá-

sára is törekednek a rendezők. A forgatókönyvet: **Bakay Kornél** régész, **Frech Miklós** archeobotanikus, **Matolcsy János** archeozoológus, **Sági Károly** régész, **Knézy Judit** néprajzkutató írták; a zenei anyag tervezője és leendő összeállítója **Együd Árpád**.

A régészeti bevezető egység valóban nem a megszokott, merev történeti rendben, hanem az egykori földrajzi környezetet bemutató térképek segítségével az adott kor legjellemzőbb és legszebb tárgyaival, állatcsont leletek, egykori termelt növények mai példányainak bemutatásával ad képet Somogy megye földjének, népének történetéből. A somogyi pásztorélet-pásztorművészet terem a XVIII. századtól kezdődően kísérel meg az állattartásról, ennek táji megoszlásáról, a pásztorok és a paraszti család munkaszervezeti kérdéseiről, a paraszti és uradalmi nyájak megoszlásáról arányosan képet adni a legjellemzőbb tárgyak, régi ábrázolások, archív fényképek segítségével. A pásztorművészet bemutatásánál a felhasznált anyagok, a leggyakrabban készített tárgyak, a faragási technikák megismertetésére törekszünk. A kiállítás részét képezi egy kétharmad arányban kicsinyített pásztorokonyhó rekonstrukció is. Sor kerül a népi iparművészeti szintű faragások, híres faragó egyéniségek munkáinak bemutatására is.

A családi élet — gyermekjátékok című terem **Gönczi Ferenc** munkásságának tiszteletére készül részben még az általa gyűjtött, de a legújabbán bekerült anyagok felhasználásával.

Ennél a résznél régészeti tárgyakat is kiállítunk. Szobasarok, pitarész, gyermek- és felnőttviseletek, gyermekélet bútorai s a különféle játékok, a gyermekek által űzött jelesnapi szokások tárgyai adják e rész anyagát. Pl. a balatonberényi bábtáncoltató betlehem is látható lesz.

A megye régészeti és néprajzi vonatkozású — gyásszal, temetkezésessel összefüggő leleteiből, tárgyaiból ad válogatást az utolsó terem, melyben teljes sírlelet-együttesek, a legszebb somogyi fejfák és halotti szokásokkal összefüggő szöttek láthatók majd. Itt kerülnek először nyilvánosságra a legújabb ásatások eredményei és a legjelentősebb somogyvári leletek is.

A kiállítás installációját **Boreczky László** művészeti vezető vezetésével a Központi Múzeumi Igazgatóság Kiállításrendezési Csoportja készíti **Bánkúty Albin** vezetésével. — A kiállítás előreláthatólag 1975. október 1-én nyílik.

Knézy Judit

RÖVID TUDOMÁNYOS HÍREK

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa **Ortutay Gyula** akadémikust az Állami Díj I. fokozatával tüntette ki.

A Magyar Tudományos Akadémia fennállásának 150. évfordulója alkalmából emlékéremmel jutalmazta a Néprajzi Kutató Csoport igazgatóját, **Ortutay Gyulát**, igazgatóhelyettesét **Vincze Istvánt**; **Kisbán Eszter**, **Bodrogi Tibor**, **Istvánovits Márton** osztályvezetőket, valamint **Kriza Ildikót** és **Paládi Kovács Attilát**.

A Néprajzi Társaság Közgyűlésén 1975. június 18-án **Istvánovits Márton** tartott előadást a nyugati adygék (cserkeszek) etnopolitikai szervezetéről. A Néprajzi Társaság **Dömötör Teklának** és **Vargyas Lajosnak** tudományos munkásságuk elismeréseképpen a Györffy István emlékermet adományozta. Az idei **Jankó János** díjat **Zsigmond Gábor** kapta.

Balassa Ivánt a Dán Királyi Tudományos és Irodalmi Akadémia Történeti-Filozófiai Osztálya külföldi tagjává választotta 1975. április 4-én.

A Néprajzi Múzeum új épületében (volt Curia) 1975. április 30-án két kiállítás nyílt: Magyar népi bútorok és Európán kívüli népek művészete címmel.

A Nagykunság népművészete címmel nyílt kiállítás Gödöllőn. az Agrártudományi Egyetem Nyisztor György kollégiumában. A kiállítást 1975. március 13-án **Bellon Tibor**, a karcagi Györffy István Nagykun Múzeum igazgatója nyitotta meg.

A Kecskeméti Katona József Múzeumban A népművészet szellemében című Országos Képző- és Iparművészeti Kiállítás I. nyílt. A kiállítást **Vitányi Iván** a Népművelési Intézet igazgatója nyitotta meg 1975. május 4-én.

A bajai Türr István Múzeum a Dunamenti Folklór Fesztivál keretében Észak-Bácska magyar népművészete címmel kiállítást rendezett. (Nyitva 1975. szeptember 14-ig.) A kiállítást 1975. május 25-én **Kodolányi János** a Néprajzi Múzeum főigazgatóhelyettese nyitotta meg.

A soproni Liszt Ferenc Múzeum Pék Múzeumot rendezett be. A Pék Múzeum átadására és megnyitására 1975. június 8-án került sor. Megnyitó beszédet **Hoffmann Tamás**, a Néprajzi Múzeum főigazgatója mondott.

Népi lakáskultúra címen időszakos néprajzi kiállítás nyílt a sárospataki Rákóczi Múzeumban május 25-én. A boltozatos Erdélyi János Teremben mutatják be a múzeum néprajzi anyagának azokat a tárgyait, amelyek a Bodroghköz, Hegyköz, ill. a Zempléni hegység paraszti lakáskultúrájában díszítő szerepet töltek be. A Sátoraljaújhelyben, ill. a Bodroghköz és Hegyköz kisebb műhelyeiben készült festett bútorok mellett a népi faze-kasság termékeit, a telkibányai és hollóházi gyár keménycserép dísz-tárgyait, valamint a híres bodroghközi szőtteket állították ki. Egy berendezett pusztafalusi szoba pedig a századforduló hagyományos lakáskultúráját reprezentálja.

A kiállítást **Petercsák Tivadar** és **Jankó Ákos** rendezte.

A Jász Múzeum (Jászberény) alapításának centenáriuma felújított múzeumban 1975. június 7-én a **Jászság élete** és a **Lehel kürtje** címmel új, állandó kiállítás nyílt. Megnyitó beszédet **Gönyei Antal**, a Kulturális Minisztérium Múzeumi Főosztályának vezetője mondott.

Dömötör Tekla professzor 1974 októberében a Folk Society meghívására Az emberi élet átmeneti rítusaihoz fűződő színjátékszerű formákról tar-

tott előadást Londonban, majd meglátogatta a leeds-i szociálantrapológiai tanszéket, ahol konzultált a hallgatókkal. Előadását számos kérdés követte.

Vargyas Lajos *Balladáink világa* címmel előadás-sorozatot tartott a Rádióban 1975 első félévében.

A Magyar Televízió **Magyar Naiv Művészek** címmel színes, 10 részes protréfilm-sorozatot mutatott be 1975 április—május hónapban. A filmsorozatot írta és rendezte **Moldován Domokos**.

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat *Táncház* címmel 4 kislemezt jelentetett meg, amelyen a Sebő-, Kolinda-, Muzsikás-, Délibáb-együttesek játszanak népzenei.

A Magyar Néprajzi Társaság az Ókortudományi Társasággal közösen, 1975. március 26-án a Magyar Tudományos Akadémia kistermében Honti János emlékülést rendezett. **Ortutay Gyula** bevezetője után **Dömötör Tekla**: Honti János műfajelméleti munkásságáról, **Szilágyi János György**: Honti János és az ókortudomány kapcsolatáról tartott előadást.

A TIT budapesti Néprajzi Szakosztálya 1975. március 12-én Táncol a hullámsapkás tenger címmel Óceánia népeinek költészetéről szóló estet rendezett. Előadást tartott **Bodrogi Tibor** és **Rákos Sándor** költő, műfordító. Közreműködött **Szentpál Monika** és **Vallai Péter**.

A TIT budapesti Néprajzi Szakosztály 1975. március 27-én **Kriza János**, a „Vadrózsák” gyűjtője címmel emlékestet rendezett, amelyen **Kovács Ágnes** és **Gergely Pál** tartott előadást. Közreműködött **Jancsó Adrienne** és **Hratkó Károly**.

Az ELTE Folklór Tanszéke és az Egyetemi Színpad vetített képes, hangillusztrációs közös műsort rendezett *A világ folklorisztikája* címmel. 1975.

április 17-én **Dömötör Tekla**: Maszkos alakoskodó szokások és **Katona Imre**: Egy folklorista indiai gyűjtőfüzetéből, 1975. május 15-én **Voigt Vilmos**: A május elsejei felvonulás szemiotikája c. előadások hangzottak el.

Az ELTE Finnugor Tanszéke és az Egyetemi Színpad közös rendezésében 1975. április 16., 22., 30. és május 6., 7-én az Egyetemi Színpadon folklór-műsort mutatott be, amelyen szamojéd mesék, sámánénekek, imák hangzottak el. Szerkesztette: **Pusztai János**, rendezte: **Horváth Árpád**.

Hoppál Mihály: Mitológia és világkép címmel előadást tartott a Kőrösi Csoma Társaságban 1975. május 13-án.

1975. március 28-tól április 6-ig az ELTE bölcsészkar Néprajzi Tudományos Diákköre Somogyban, Babócsa központtal, Bolhó, Péterhida, Dráva-szentés, Rinyaújlak, Rinyaújnép községekben néprajzi gyűjtést végzett mintegy 10—12 támakörben.

1975. január 31-től Kaposváron a Latinka Sándor u. 2-ben Somogy megyei Múzeumbaráti Köri Klub működik olvasóteremmel, előadóteremmel. Eddig három néprajzi előadás hangzott el: Néprajzi tárgyak gyűjtése, Néptáncaink régi rétege, A somogyi folklór legarchaikusabb darabjai címmel.

1975. január 1-től a Somogy Megyei Múzeumok igazgatósága **Orbán Csabát** néprajzos muzeológus státusban alkalmazta.

Füzes Endre: „A kicsépeelt gabona tárolása a magyar parasztok gazdálkodásában” c. kandidátusi értekezésének vitája 1975. június 9-én volt a Magyar Tudományos Akadémia Kistermében.

Helyesbítés: A Néprajzi Hírek 1974/3—6. számában V. P.: Néprajzi hírek a Szovjetunióból c. írásában helyesen: **Istvánovits** Márton és **Kósa** László készített összefoglalást a szovjet kutatás részére a magyar néprajztudományról.

A Néprajzi Hírek 1975/1—2. számában **Tátrai** Zsuzsanna: A folklór poétikája és stilisztikája 1974. szeptember 4—6. című írásából sajnálatos hiba miatt kimaradt, hogy a szimpóziumon **Erdélyi** Zsuzsa: Gondolatparalellizmus és **Vargyas** Lajos: A népballada poétikája és stilisztikája címmel tartott előadást. A szimpózium ötletéért és sikeres megvalósításáért **Istvánovits** Mártont illeti köszönet. Az érdekeltek szíves elnézését kérjük.

Néprajzi klub a Bem rakparton

1974 szeptemberében az I. Kerületi Tanács Művelődési Házában Néprajzi klub alakult **Báthory** János néprajz-népművelés szakos egyetemi hallgató vezetésével. A kéthetenként sorra kerülő összejövetelek szakelőadásokra és az azokat követő beszélgetésekre épülnek. A témától függően kerül sor zenei anyag, dia vagy mozgófilm bemutatására. Az előadók zöme a MTA Néprajzi Kutató Csoportjából kerül ki, de a munkában részt vesznek más munkahelyeken néprajzusként dolgozó szakemberek és néprajz szakos egyetemi hallgatók is.

A konkrét népművelési feladat megoldásán túl a klub célja a néprajzi ismeretterjesztéssel kapcsolatos elvi, tartalmi és módszertani problémák tisztázása.

Báthory János

Az ELTE Néprajzi Klubjában 1975 márciusában **Domokos** Pál Péter tartott két előadást Moldváról és Bukovináról, 1975 májusában **Korniss** Péter mutatta be néprajzi fotóit.

NÉPI KULTÚRÁNK FILMEN

Örökség c. néprajzi filmsorozat a televízióban

Öreg dudás farag egy dudafejet; a Bukovinából ideszakadt andrásfalvi székelyek Kakasdon is viszik a betlehemet, busószerű maskaráik vidáman esznek, isznak az ájtatos éneklés után, csillog a fekete bőr Kathy

László debreceni szíjgyártó mester által remekbe készített lószerszámon; a vőfély verset mond a boldogi lakodalomban, jön a hérész, forgatják az új asszonyt; képek egy régi filmből a hortobágyi hidi vásárt idézik; földből épített házak, festett és faragott parasztbútorok, temetői fejfák, népművészetünk gazdagságáról regélnek.

Egy néprajzi filmsorozat jeleneteiből idéztem.

Hosszú előkészítő munka után (még 1971-et írtunk akkor), 1975 első hónapjaiban a nagyközönség elé került a televízió Képzőművészeti Osztálya által rendelt és a MAFILM Népszerű Tudományos és Oktatófilm Stúdiójának segítségével elkészített új. (Címei: Az andrásfalviak betlehemezése Kakasdon; Fejfák; Magyar népi bútorok; Boldogi lakodalom; Földből lett házak; Egy ősi mesterség: a szíjgyártó; Dudanóta; Bor terem a szőlőn; Korok, vásárok, városok; Házak porták, emberek) — ez a tíz film népi kultúránk ma még megtalálható, de holnapra már eltűnő jelenségeinek megörökítését tűzte ki célul.

1971-ben megalakult a Néprajzi Filmbizottság, melynek elnöke **Vitéz Gábor** rendező (aki a néprajzi filmek dramaturgja volt) és titkára **Hoppál Mihály** (aki a szakforgatókönyveket írta) kidolgoztak egy tématervet, melynek alapján megindulhatott az előkészítő munka. Néprajzi szakemberek kaptak felkérést a szakanyagok megírására (**Filep Antal**, **K. Csilléry Klára**, **Dankó Imre**, **Földes Lászlóné**), hogy aztán a szakforgatókönyvek alapján a rendezők technikai forgatókönyveiket megírva elkészíthessék filmjeiket (**Lakatos Vince**, **Kis József**, **B. Farkas Tamás**, **Német Attila**, **Kenyeres Gábor**, **Olasz Ferenc**). A néprajzkutatónak jó volt érezni azt a lelkesedést, amellyel a nem mindennapi témához közeledtek az egyes rendezők és a stábok tagjai. A gondos előkészítés ellenére sok előre nem látható nehézség merült fel a filmek forgatása során. Ezt azért kell elmondani, mert ma még sokszor előfordul, hogy nehéz egyeztetni a szakember és a filmrendező elképzeléseit az ilyenfajta filmekről.

A néprajzi film a dokumentumfilmeknek egy különleges fajtája, amelyek a dokumentumfilm, a tudományos igényű ismeretterjesztés és a közönséget gyönyörködtető művészi ábrázolás törvényszerűségeinek egyaránt eleget kell, hogy tegyen. Műfajok határterületén van, s ezért egyáltalán nem könnyű feladat jó néprajzi filmet készíteni.

A néprajzi filmezésnek hazánkban régi hagyományai vannak. 1927-ben került sor először néprajzi film készítésére és attól kezdve azt mondhatjuk, rendszeresen, évente egy-két film mindig készül. A 40-es évek elején épp úgy, mint a felszabadulás után, s ezek a filmek máig is megismételhetetlen dokumentumai népi kultúránk azóta már eltűnt, átalakult akkori valóságának. Az 50-es években, de különösen a 60-as évek végén

fellendült, a filmgyárak segítségével intézményessé vált néprajzi filmek készítése, elsősorban a dokumentáció igényével. Az utóbbi évek hoztak minőségi és mint e sorozat mutatja, mennyiségi ugrást a néprajzi filmezés területén.

Reméljük a tv néprajzi filmsorozatával folytatói lehetünk a már klasszikusként számon tartott nagy elődök (**Fejős Pál, Ictei Rezső, Szóts István, Kollányi Ágoston, Lakatos Vince**) munkásságának és sikerült valamit megmenteni az eltűnő világból, hogy „emlékül hagyjuk az unokáknak”.

Hoppál Mihály

Egyetemi néprajzi előadások

A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Folklór és Tárgyi Néprajzi Tanszékén a következő előadások és szemináriumok voltak az 1974/75-ös tanév II. félévében:

II. évfolyam

- A magyar nép anyagi műveltsége* II. Heti 2 óra
BARABÁS JENŐ docens
- Néprajzi szeminárium.* Heti 1 óra
BARABÁS JENŐ docens
- Magyar nyelvjárások.* Heti 1 óra.
IMRE SAMU docens
- A magyar nép szellemi műveltsége (népszokások).* Heti 2 óra.
DÖMÖTÖR TEKLA egyetemi tanár
- Folklór szeminárium.* Heti 1 óra.
DÖMÖTÖR TEKLA egyetemi tanár
- A világ népeinek néprajza.* Heti 2 óra.
KATONA IMRE docens

III. évfolyam

- A magyar nép anyagi műveltsége.* Heti 2 óra.
HOFFMANN TAMÁS docens
- Európa népei: etnogenezis.* Heti 2 óra.
BARABÁS JENŐ docens
- A magyar nép szellemi műveltsége: Népmese.* Heti 2 óra.
VOIGT VILMOS adjunktus
- Folklór szeminárium.* Heti 1 óra.
VOIGT VILMOS adjunktus

IV. évfolyam

A magyar nép anyagi műveltsége. Heti 2 óra.

TÁLASI ISTVÁN egyetemi tanár

Magyar népviseletek. Heti 2 óra.

BARABÁS JENŐ docens

A magyar nép szellemi műveltsége: Líra. Heti 2 óra.

KATONA IMRE docens

V. évfolyam

A néprajztudomány története. Heti 2 óra.

HOFFMANN TAMÁS docens

Általános muzeológia. Heti 2 óra.

KOREK JÓZSEF mb. előadó

Speciális kollégiumok

Újkori táji csoportok — nagy reliktumok. Heti 2 óra.

I—V.

TÁLASI ISTVÁN egyetemi tanár

A népmese elmélete. Heti 2 óra.

III—V.

ORTUTAY GYULA egyetemi tanár

Magyar néptáncok. Heti 1 óra.

II—IV.

MARTIN GYÖRGY tud. kutató mb. előadó

Mitológiai szemiotika. Heti 1 óra.

II—IV.

HOPPÁL MIHÁLY tud. kutató mb. előadó

Szemiotikai rendszerek a mai társadalomban. Heti 2 óra.

II—IV.

VOIGT VILMOS adjunktus

Monda. Heti 2 óra.

DÖMÖTÖR TEKLA egyetemi tanár

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékének előadásai és szemináriumai az 1974/75-ös tanév II. félévében:

I. évfolyam

Bevezetés az etnográfiaiba. Heti 1 óra.

DÁM LÁSZLÓ

Bevezetés a folklórbá. Heti 1 óra.

BARNA GÁBOR

II. évfolyam

A magyar nép anyagi műveltsége. (Etnikai csoportok; Gyűjtögető-zsákmányoló gazdálkodás). Heti 2 óra.

GUNDA BÉLA—DÁM LÁSZLÓ

A magyar nép szellemi műveltsége. (Népszokások). Heti 2 óra.

ÚJVÁRY ZOLTÁN

Forrásismeret. (A közép-európai néprajzi irodalom). Heti 1 óra.

ÚJVÁRY ZOLTÁN

III. évfolyam

A magyar nép anyagi műveltsége. (Földművelés). Heti 2 óra.

GUNDA BÉLA

A magyar nép szellemi műveltsége. (Mitológia, néphit). Heti 2 óra.

ÚJVÁRY ZOLTÁN

IV. évfolyam

A magyar nép anyagi műveltsége. (Állattartás, pásztorkodás) Heti 2 óra.

DÁM LÁSZLÓ

A magyar nép szellemi műveltsége. (Népköltészet). Heti 2 óra.

ÚJVÁRY ZOLTÁN

V. évfolyam

Általános és néprajzi muzeológia. Heti 2 óra.

MÓDI GYÖRGY

Múzeumi gyakorlat. Heti 20 óra.

DANKÓ IMRE

Mivel az oktatói létszám az előírt óraszámhoz viszonyítva igen alacsony, ezért egyes előadásokat és szemináriumokat összevontan tartanak különböző évfolyamoknak. Ezek:

I—II. évfolyam:

Néprajzi szeminárium. Heti 2 óra.

ÚJVÁRY ZOLTÁN

II—IV. évfolyam:

Általános néprajz. (A néprajztudomány elméleti kérdései). Heti 1 óra.

GUNDA BÉLA

A világ népeinek néprajza. (Szláv népek). Heti 2 óra.

BÓDI ERZSÉBET

Speciálkollégium. (A néprajz legújabb eredményei). Heti 2 óra.

GUNDA BÉLA

(Ez csak a IV. évfolyam számára kötelező, a többieknek szabadon választott.)

II—IV. évfolyam:

Néprajzi szeminárium. Heti 2 óra.

GUNDA BÉLA

II—III. évfolyam:

Laboratóriumi gyakorlatok. Heti 1 óra.

DÁM LÁSZLÓ

E R E D M É N Y J E G Y Z É K E

Az 1974. évi pályázat országos döntőjére — a Bíráló Bizottság üléséig — 352 pályamunka érkezett be 15 681 lap terjedelemben. Ebből felnőtt 212 db, ifjúsági 139 db (Baranya megye pályamunkái nem szerepelnek, mivel a megyei múzeumtól olyan késve érkeztek be, hogy szakbírálatra való kiadásuk már nem volt lehetséges.)

Az Országos Bíráló Bizottság munkáját **Dr. Tálasi István** egyetemi tanár, a Magyar Néprajzi Társaság alelnöke vezette. A Bizottságba, a Néprajzi Múzeum és több más országos néprajzi és nyelvtudományi intézmény, valamint néhány pártfogó társintézmény munkatársán kívül meghívást kapott Győr-Sopron, Heves és Pest megye gyűjtésszervező muzeológusa is.

Az előzetes megyei és szakbírálatok alapján a Bíráló Bizottság 1974. december 3-án értékelt és rangsorolta a pályamunkákat, döntött az I., II., III. díjakról, országos elismerésekről, jutalomdíjakról és könyvjutalmakról. A korábbi évek gyakorlata szerint a Bizottság az összetett díjazás elve alapján a megyei díjak összegeit kiegészítve alakította ki az országos díjakat. Az a pályamunka, amelyik értékének megfelelő díjat már a megyénél megkapta, a megyei végösszeg feltüntetésével került a díjazottak sorába, illetve részesült országos elismerésben.

Az Országos Bíráló Bizottság megállapította, hogy — bár sok értékes pályamű érkezett be — a pályázat általános színvonala kissé esett; a jövőben a pályázóknak fokozottabban igénybe kell majd venniük a megyei múzeumok és a Néprajzi Múzeum munkatársainak szakmai besegítését és a nyomtatott segédleteket.

Bár 1974-ben Diáknapok nem voltak — a szakkörök által benyújtott dolgozatok száma és színvonala megfelelő volt. Ez a szakkörvezetők tiszteletre méltó, önzetlen fáradozását dicséri.

Felnőtt tagozat

A. Pályadíj

Országos kiemelt I. díjat nyert

1. **MOHÁCSI** Bálintné (Tiszaroff)

„Parasztéletrajz, egy parasztcsalád története” (P. 168/74)

Szolnok megyei díj: 3 000 Ft

Országos díjkiegészítés: 500,— Ft

*Országos I. díjat nyertek:*1. **SÜLE** Sándor (Révfülöp)

„Kiskamond és Nagykamond földrajzi nevei I—II.” (P. 280/74)

Veszprém megyei díj: 4 000,— Ft

2. **AMBRUS** Vilmos (Nagyvejke)

a) „Ragadvány-csúfnevek a bukovinai székelyeknél” (P. 2/74)

c) „Szántás-vetés” (P. 29/74)

d) „Népi táplálkozás” (P. 27/74)

e) „Aratás” (P. 28/74)

Országos díj: 3 000,— Ft

3. **MOLNÁR** Ambrus (Hajdúhadháza)

a) „Füzesgyarmat régi határának földrajznevei” (P. 189/74)

b) „A gabona betakarításának módja” (P. 317/74)

c) „Egy földesi parasztember naplója” (P. 318/74)

Békés megyei díj: 1 500,— Ft

Hajdú-Bihar megyei díj: 1 000,— Ft

Országos díjkiegészítés: 500,— Ft

4. **HAGYMÁSY** Sándor (Mezőtúr)

„Túrkeve népi táplálkozása I—II.” (P. 25/74; P. 337/74)

Szolnok megyei díj: 1 500,— Ft

Országos díjkiegészítés: 1 500,— Ft

*Országos II. díjat nyertek:*1. **TÜRÓS** Lászlóné (Erdőkövesd)

„Cserépfalu földrajzi nevei” (P. 103/74)

Heves megyei díj: 1 200,— Ft

Országos díjkiegészítés: 1 300,— Ft

2. **CSERGŐ** Bálint (Székelyudvarhely)

a) „Fejőjuhászat” (P. 42/74)

b) „Faragott csúrkapusarokfák” (P. 43/74)

Megyei díj: 1 500,— Ft

Országos díjkiegészítés: 1 000,— Ft

3. **NEMCSIK** Pál (Borsodnádásd)

a) „Egy istenmezeji kétlaki bányászcsalád dallamkincse” (P. 232/74)

b) „Adatok a Murány-völgyi magyarlakta település zenei életéhez”
(P. 222/74)

Borsod-Abaúj-Zemplén

megyei díj: 1 500,— Ft

Országos díjkiegészítés: 1 000,— Ft

4. **FARKAS** Gábor (Gyöngyös)

a) „Kenyérsütés Bodony községben” (P. 101/74)

b) „Summások” P. 102/74)

Heves megyei díj: 1 500,— Ft

Országos díjkiegészítés: 1 000,— Ft

5. **SZABÓ** József (Bük)

„Népi táplálkozás” (P. 151/74)

Vas megyei díj: 2 000,— Ft

Országos díjkiegészítés: 500,— Ft

6. **KOPPÁNY** János (Tótkomlós)

a) „Géppel való cséplés” (P. 350/74)

b) „Méretek, mértékek és arányok” (P. 184/74)

Békés megyei díj: 1 200,— Ft

Országos díjkiegészítés: 1 300,— Ft

*Országos kiemelt III. díjat nyertek:*1. **HARMATH** Lajosné (Hajós)

„Ezt a kislányt kísérik a nagy útra” (P. 291/74)

Bács-Kiskun megyei díj: 1 200,— Ft
 Országos díjkiegészítés: 500,— Ft

2. **DR. SZABÓ** Józsefné (Szeged)
 „Táplálkozási hagyományok” (P. 211/74)
 Tolna megyei díj: 2 060,— Ft
3. **SZAPPANOS** Jolán (Bugac)
 „Beszámoló a bugaci tanyavilágról” (P. 292/74)
 Bács-Kiskun megyei díj: 1 500,— Ft
 Országos díjkiegészítés: 500,— Ft

Országos III. díjat nyertek:

1. **ifj. LELE** József (Szeged)
 „A tápai tanyavilág kialakulása” (P. 55/74)
 Csongrád megyei díj: 2 000,— Ft
2. **GUTTMANN** Miklós (Ják)
 „Hagyományos paraszti gazdálkodás” (P. 153/74)
 Vas megyei díj: 1 000,— Ft
 Országos díjkiegészítés: 500,— Ft
3. **KARDOS** Ildikó (Kisbér)
 „Aratás” (P. 127/75)
 Komárom megyei díj: 1 500,— Ft
4. **ZSUFFA** Tibor (Monok)
 „Monoki családnevek” (P. 247/74)
 Borsod-Abaúj-Zemplén
 megyei díj: 600,— Ft
 Országos díjkiegészítés: 900,— Ft
5. **SZALAI** Antal (Pápa)
 „Betekintés a pápai nevek világába, földrajzi nevek”
 Országos díj: 1 500,— Ft

6. **DOBOSY** László (Ózd)

a) „Ózd földrajzi nevei” (P. 230/74)

b) „Keresztények Csermelyben” (P. 265/74)

Borsod-Abaúj-Zemplén

megyei díj:

1 000,— Ft

Országos díjkiegészítés:

500,— Ft

7. **GÁL** Gyula (Szilvásvárad)

a) „A mezőgazdasággal kapcsolatos szokások” (P. 123/74)

b) „Három barkó” (P. 124/74)

Heves megyei díj:

1 200,— Ft

Országos díjkiegészítés:

300,— Ft

8. **BODNÁR** Bálint (Nyíregyháza)

a) „Mesék és trufák” (P. 41/74)

b) „Ragadványnevek Tiszalökről” (P. 185/74)

c) „Asszonyok használati tárgyai” (P. 187/74)

d) „Állatnevek” (P. 186/74)

e) „Egy középparaszt ember mezőgazdasági eszközei” (P. 188/74)

Szabolcs-Szatmár megyei díj: 1 000,— Ft

Országos díjkiegészítés:

500,— Ft

9. **KUN** József (Miskolc)

a) „Mesék, történetek, balladák, dalok” (P. 174/74)

b) „Fekete Kőrös-völgyi tájszótár” (P. 175/74)

c) „Gyermekjátékok” (P. 176/74)

d) „Lakodalom” (P. 177/74)

e) „Köszöntők” (P. 178/74)

f) „Falucsúfolók” (P. 197/74)

g) „Babonás hiedelmek” (P. 180/74)

Országos díj:

1 500,— Ft

10. **KOVÁCS** József (Kercaszomor)

„Dürmelik” (P. 154/74)

Vas megyei díj:

1 500,— Ft

11. **DR. FAGGYAS** István (Ózd)

„Fejfák a Sajó vidéki temetőkben” (P. 244/74)

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei díj:	1 000,— Ft
Országos díjkiegészítés:	500,— Ft

12. **DEDINSZKY Gyula** (Békéscsaba)

„XVIII. századi végrendeletek és adásvételi szerződések” (P. 182/74)

Békés megyei díj:	1 500,— Ft
-------------------	------------

Ifjúsági tagozat

B. Pályadíj

Országos I. díjat nyert:

1. **ÓDOR Ilona—GÖNCI Anna** (Pécs, Pollack M. Ép. Ip. Technikum)
„Sióagárdi lakóház és a hozzá csatlakozó gazdasági épületek felmérése”
(P. /74)

Tolna megyei díj:	1 500,— Ft
Országos díjkiegészítés:	500,— Ft

Kiemelt II. díjat nyert:

1. **HONISMERETI Szakkör** (Lábod); Vezető: Mike Györgyi
„Hordás, nyomtatás, cséplés” (P. 204/74)

Somogy megyei díj:	800,— Ft
Országos díjkiegészítés:	1 000,— Ft

Országos II. díjat nyertek:

1. **KRAJCZÁR Tamás** (Szentgotthárd, Vörösmarty Gimn.)
„Korosztályom beszédmódjának jellemző vonásai” (P. 220/74)

Vas megyei díj:	500,— Ft
Országos díjkiegészítés:	1 000,— Ft

2. **TOMISA Ilona** (Marcali, Lady J. Gimn.)
„Törzsökös pásztorcsaládok élete” (P. 297/74)

Somogy megyei díj:	700,— Ft
Országos díjkiegészítés:	800,— Ft

3. **KOVÁCS József** (Miskolc, Földes F. Gimn.)

„Sátai lakodalmi szokások” (P. 224/74)

„Hordás, nyomtatás, cséplés” (P. 225/74)

Borsod-Abaúj-Zemplén

megyei díj:

1 000,— Ft

Országos díjkiegészítés:

500,— Ft

4. **BALÁZS Livia** (Győr, Réval Gimn.)

„Helységnevek” (P. 140/74)

„Szanyi szokások” (P. 141/74)

Győr-Sopron megyei díj:

950,— Ft

Országos díjkiegészítés:

550,— Ft

Kiemelt országos III. díjat nyertek:

1. **STEFÁN György** (Dombóvár, Gögös I. Gimn..)

„Népi ember- és állatgyógyászat” (P. 205/74)

Tolna megyei díj:

1 000,— Ft

Országos díjkiegészítés:

200,— Ft

B. Országos elismerésben részesült:

1. **MADÁCH IMRE** Gimnázium és Szakközépiskola Történeti Szakköre
(Salgótarján)

„Molnárkalács sütés négy nógrádi faluban” (P. 128/74)

Jutalmazott iskolai szakkörök:

1. **FÜLDES Ferenc** Gimnázium

Néprajzi és Honismereti Szakköre, Miskolc

800,— Ft

2. **GÁRDONYI GÉZA** Gimnázium és Szakközépiskola

Néprajzi és Honismereti Szakköre, Eger

500,— Ft

3. DOBÓ István Gimnázium és Szakközépiskola
Néprajzi és Honismereti Szakköre, Eger	500,— Ft
4. VÖRÖSMARTY Gimnázium
Néprajzi és Honismereti Szakköre, Szentgotthárd	500,— Ft
5. KARACS Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola
Honismereti és néprajzi Szakköre	400,— Ft
6. VÁCI Mihály Gimnázium Diákotthonának
Honismereti Szakköre, Encs	300,— Ft

Budapest, 1974. december hó

NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLÓGIAI ADATTÁRÁNAK
Gyűjtésszervező Csoportja

Pályázati felhívás

A Néprajzi Múzeum — a MTA Nyelvtudományi Intézetével karöltve — megyei tanácsok és más intézmények támogatásával, a megyei múzeumi szervezetek közreműködésével — meghirdeti az

1975. évi

XXIII. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatot.

Pályázni lehet:

- A) *Helyszini gyűjtésen alapuló*, vagy a paraszti élet saját tapasztalatán (esetleg levéltári kutatáson) nyugvó, eredeti ismeretanyagot feltáró, tartalmazó *pályamunka* beküldésével, amely még nyomtatásban nem jelent meg. *A pályázat feltételeként* minden pályázónak egy, a Néprajzi Múzeum által a pályázati felhívással együtt megküldött *kérdőívet is ki kell töltenie*. Az idén megválaszolendő kérdőív **Selmecei Kovács Attila**: A csűrök építése és használata.
- B) A Néprajzi Múzeum által kibocsátott, a 3. oldalon feltüntetett kérdőívekre beküldött válaszokkal.

NÉPRAJZI HÍREK

1975/3.

Tartalom

Tudományos tanácskozások	33
Tudományos kiadványok	43
Kiállítások	54
Rövid tudományos hírek	57
Egyetemi néprajzi előadások	64
Az önkéntes gyűjtőmozgalom hírei	68

NÉPRAJZI HIREK
ETHNOGRAPHISCHE NACHRICHTEN

Informationsblatt der Ungarischen Ethnographischen Gesellschaft

Schriftleiter:

Agnes Szemerényi

1250 Budapest, Országház u. 30. Ungarn

Die Zeitschrift informiert Sie über
das Programm der Ungarischen
Ethnographischen Gesellschaft,
die ethnographischen Forschungen,
Forscher und Institutionen,
Ausgaben und Ausstellungen,
volkskundische Dokumentationen,
angewandte Volkskunde
in Ungarn.